

A Médiatanács 1271/2013. (VII.24.) számú döntése

A tényállás:

Állampolgári bejelentők a Magyar Televízió Nonprofit Zrt. M1 csatornája által 2013. június 15-én 21 órától sugárzott *Konföderációs Kupa: Brazília-Japán labdarúgó-mérkőzés* során hallottakat kifogásolták. Álláspontjuk szerint olyan kijelentések hangzottak el a műsorban, amelyek alkalmasak lehetnek valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház, vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére, így a Médiaszolgáltató megsértette az Smtv. 17. § (1) bekezdésében, valamint az Mttv. 83. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezéseket.

A műsorszámban 21:14:18-21:15:05 között a kommentátor (ifj. Knézy Jenő) a nigériai labdarúgó válogatott ügyét ismertette. Ennek lényege az volt, hogy a nigériai futballisták, miután az Afrikai Nemzetek Kupájának megnyeréséért járó 10.000 eurós prémiumuknak csak a felét kapták meg, sztrájkba léptek, és így bizonytalanná vált részvételük a Konföderációs Kupán. A kommentátor a következőképpen értékelte a történeteket:

„Erre mondanám én azt, hogy igazi kisstílusú, pitiáner afrikai futballisták, és nem rossz értelemben, vagy nem pejoratív értelemben használom az afrikait. De a nigériai csapatnak szinte minden játékosa idegenlégiós valahol, nyilván nem kenyérré kell nekik az az ötezer euro. Ennél jóval többet keresnek havonta, és ezen nekiálltak itt most balhézni. Ez a tipikus afrikai mentalitás, és elnézést, hogy ha valakit ezzel megbántanék. Tisztelet a kivételnek, rögtön hozzá is teszem.”

Egy későbbi időpontban (21:16:30-21:16:58) a kommentátor visszatért a témára:

„Ez annyira jellemző, mindig Afrikából kapunk ilyen jellegű híreket, hogy éppen ott melyik csapat hisztizik valamin. Vagy volt már olyan is, hogy nem nyerte meg az egyik csapat az Afrikai Nemzetek Kupáját, és büntetőtáborba küldte őket az elnök, az ország elnöke. Nem hazudok, bezáratta őket, és emiatt aztán több játékos nem tudott visszajönni az európai csapatához, mert büntetőtáborba kellett menniük. Azért az ember ilyenkor kapkodja a fejét.”

A Médiatanács döntése:

A Médiatanács úgy döntött, hogy nem indít hatósági eljárást a médiaszolgáltatóval szemben, és döntéséről hivatalos levél útján tájékoztatja a bejelentőket.

A Médiatanács döntésének indokai:

Az Smtv. 17. § (1) és (2) bekezdése szerint *„a médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport elleni gyűlölet keltésére”, továbbá „a médiatartalom nem lehet alkalmas valamely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség, továbbá valamely egyház vagy vallási csoport kirekesztésére”.*

A Médiatanács álláspontja szerint ugyan a védett közösség bármely ismérv alapján elkülönülő személyeket jelenthet, de ez a kiterjesztő értelmezés (amely az Smtv. szövegéből egyértelműen és szükségszerűen következik) nem teheti parttalanná a szabályozás alkalmazását. Az *„elkülönülésnek”* valósnak és érzékelhetőnek kell lennie; ahhoz, hogy védelmet kapjon, az adott csoportnak, közösségnek olyan alapon kell szerveződnie, amely tagjai személyiségének lényegét (lényegi elemét) határozza meg. Jelen ügy kapcsán, a fenti értelmezés mentén haladva nem állapítható meg egy olyan, jól körülhatárolt közösség, amely a külvilág számára érzékelhető, és egyértelműen beazonosíthatóvá tenné az érintett személyek csoportját. A kommentátor megjegyzései – általában – az *„afrikai embereket”,* illetve az ő mentalitásukat, életstílusukat érintették, azonban egy kontinens lakosait általában véve ebben a formában, a

személyiség lényegi vonásához tartozó, meghatározó tulajdonság alapján elkülönült csoportként semmiképpen sem lehet értelmezni.

Az afrikai emberekre történő általános utalás ily módon meghatározhatatlan személyösszességre vonatkozik, amely ezen okból túlzottan széleskörű, és emellett nem teszi lehetővé egy valós és érzékelhető közösség azonosítását. Eltérő megítélés alá eshetne, ha egy földrész lakosságának egy meghatározott, a személyiség lényegi vonásának számító, általánosan tapasztalható tulajdonsága alapján jól körülhatárolható csoportra vonatkozó véleménynyilvánítás hangzana el, ez esetben ugyanis azonosítható közösséget érintő megnyilvánulásról beszélhetnénk. (Ugyanakkor egy kontinens lakói esetében kétséges, hogy ilyen, közös „csoportalkotó jelleg” létezik-e egyáltalán.)

A gyűlöletbeszédre vonatkozó rendelkezésben azonosítható „közösség” hiányában fel sem merülhet az Smtv. 17. §-ának sérelme, azonban a Médiatanács ennek hiányában is indokoltnak tartotta az érintett médiatartalom rövid értékelését:

A műsorszámban a kommentátor megtörtént és köztudomású esetek kapcsán tette a fentebb idézett kijelentéseket az afrikai emberek egyes élethelyzetekben tanúsított viselkedésére, reakcióira vonatkozóan, azonban mondanivalóját azonnal tompítva jelezte, hogy az „afrikai” jelzőt a mondanivalója kontextusában nem pejoratív értelemben kívánta használni. Mindemellett az általánosítás látszatának elkerülése érdekében azonnal jelezte azt is, hogy nem valamennyi afrikai emberről nyilvánított véleményt, hanem kizárólag az általa említett magatartást jellemzően tanúsítókról, ezzel is csökkentve a megjegyzések esetlegesen sértő, bántó jellegét.

Az idézett vélemények lehet, hogy sértőek, jóízlésbe ütközőek voltak, illetve negatív kritikát tartalmaztak, azonban a demokratikus nyilvánosság keretei közé sok olyan vélemény is belefér, amely sokak számára nem elfogadható, vagyis a vélemény- és sajtószabadság kiterjed a sértő, akár szélsőséges álláspontok közzétételének lehetőségére is. Látható tehát, hogy a gyűlöletbeszéd tárgykörébe nem tartozik a bírálat, a helytelenítés, a kifogásolás, ahogyan a szélsőséges, adott esetben felháborító, sőt a sértő nyilatkozat sem, de ugyanígy nincs lehetőség a véleménynyilvánítás korlátozására egyéni ízlés vagy sérelemérzet alapján.

A műsorszámban elhangzottakat értékelve – függetlenül a sértett „közösség” hiányától – a Médiatanács megállapította, hogy azok nem voltak alkalmasak az elfogadható mértékű kritika határait túllépve a közönségben egy adott közösség elleni ellenséges érzelmek felkeltésére, esetleg a kritizált személyek kirekesztésére (amely utóbbi Magyarországról nézve nem is értelmezhető, hiszen a szóban forgó labdarúgók nem Magyarországon élnek, illetve nincs kapcsolódásuk Magyarországhoz), ezért nem teszik indokoltá a szólás- és sajtószabadság korlátozását.

A vizsgált műsorszám nem volt alkalmas a szóban forgó csoport kirekesztésére sem. Kirekesztő tartalmat az az üzenet hordoz, amely egy adott közösség elszigeteltségét, a társadalom egyéb rétegeitől való idegenségét, különállóságát igyekszik elérni, vagy amellet érvel. Mindez megvalósulhat egy műsorszám által annak eredményeképpen, hogy a célzott réteggel kapcsolatosan esetlegesen meglévő sztereotip gondolatok, vélemények felerősítésére válik alkalmassá, avagy erre irányul. Akkor minősülhet továbbá egy tartalom kirekesztőnek, amennyiben annak kinyilvánítója arra törekszik, hogy az adott közösség tagjait valamilyen formában megakadályozza abban, hogy alkotmányos jogait érvényesíthesse, illetőleg ezt megnehezítse. Az ilyen szándék végső soron az adott közösség tagjainak a mindenki mással egyenlő mértékben megillető méltósághoz való jog érvényesülését, érvényesíthetőségét ássa alá. A műsorban elhangzott kommentátori megnyilvánulások nem voltak alkalmasak arra, hogy – a már említettek szerint azonosítható „közösség” hiányán felül – bármely nemzet, közösség, nemzeti, etnikai, nyelvi és más kisebbség vagy bármely többség tagjaival szembeni előítéletek kialakítását eredményezzék.